ralmajoriks. N. omas Pihtla ja Rootsiküla mõisa Saaremaal. Ta oli Riia „Naturforscher-Verein'i" asutajaid ja hiljemini auliige; surn. 5. II 1898 ukj. Dresdenis. — N-i põhjapanev töö „Lepidopterologische Fauna von Estland, Livland und Kurland" (Arbeiten des Naturforscher-Vereins zu Riga, 1868—71) oli tolle aja lokaalfaunat käsitlevaist töist täielikumaid ja tõstis Läänemeremaad tol ajal lepidopteroloogiliselt paremini uuritud maade hulka Euroopas. Eriti täieliku ülevaate suutis ta anda seni vähetuntud nn. pisiliblikaist *(microlepidoptera)*. Oma töös esitab N. ka tähtsaid lisandeid liblikate bioloogia alalt. Ta peamisteks uurimisaladeks olid Saaremaa ja Riia ümbruskond, ent ta sooritas entomoloogilisi kogumisreise ka Lõuna-Ameerikasse.

Geneal. Handb., Oesel, 4 (1935), lk. 238; „Korrespondenzblatt" XLI (1898), lk. 59.; *ibid.* LVII (1915). *H. K-i.*

NOLCKEN, Nikolai v., kirikuõpetaja ja haridustegelane, sünd. 2. II 1830 vkj. Saaremaal Kõljala mõisa rentniku pojana, õppis Tartu ülikoolis 1850—52 ajalugu ja 1860—64 usuteadust; ta oli 1854—57 kreiskohtu sekretär, 1857—60 rüütelkonna kantselei notar Kuressaares, 1866—1901 Pöide kirikuõpetaja ja ühtlasi a-st 1875 Jaanis õpetaja asetäitja; surn. 22. I 1913 vkj. Kuressaares. — N. on avaldanud eesti keele metoodikaõpetuse „Aabitsaraamatu sissejuhatus" ja „Aabitsaraamat. Lu'uõppimise teine jägu" (Kuressaare, 1873). Esimene töö ilmutab autori väga head eesti keele tundmist; tähelepandav on ms. katse 3-ndat silbiväldet kirjas märkida, illat. *tuuule, küppseste, hingg, jällle.* Teose keel on tugevasti saaremurdeline. N. kuulus J. Hurda (vt. *Suppl.)* sõprade hulka, pidas temaga kirjavahetust ning tundis elavat huvi eesti rahvusliku liikumise vastu.

Alb. acad.; E. Kirj. 1936, nr. 12 (F. Ederberg). *A. S-te.*

* **NOLDE, Aleksander,** parun, õigusteadlane, sünd. 20. VIII 1873 vkj. Jekaterinoslavis ja sai surma 5. XI 1919 ukj. Soomes Terijoki lähedal.

Geneal. Handb., Kurland, 6 [1936?], lk. 420, 433.

***NOLDE, Boris** v., parun, õigusteadlane, on teotsenud Pariisis ja avaldanud veel teosed „L'Ancien régime et la Révolution russes" (Pariis, 1928), „Russia in the Economic War" (New Haven, 1928), „Далекое и близкое. Историческіе очерки" (Pariis 1930) ja „L'Alliance franco-russe" (Pariis, 1936). *T.*

NORMANN, Herbert, arstiteadlane, sünd. 23. II 1897 vkj. Tartus trükiladuja pojana, õppis 1906—16 kohalikus Aleksander I gümnaasiumis ja 1916—18 ja 1920—23 Tartu ülikooli arstiteaduskonnas, mille lõpetas arsti astmega. N. võttis osa Vabadussõjast velskeri kt-na, töötas assistendina ülikooli kliinikuis, eriti I sisehaigustekliinikus kuni 1930, ja omandas dr. med. astme 1928. Ta on olnud a-st 1929 tegelik arst Tartus, ühtlasi 1932—37 Tartu ülikooli eradots., a-l 1938 dots. arstiteaduse ajaloo alal ning a-st 1939 eripatoloogia, diagnostika ja teraapia adjunktprof-i kt. Toimides a-st 1924 vabatahtliku assistendina kohtuarstiteaduse-instituudi juures arstiteaduse ajaloo alal, on N. aidanud rajada ja täiendada selles instituudis asuvaid arstiteadus-ajaloolisi kogusid. Ta on a-st 1924 ajakirja „Eesti Arst" toimetuse sekretär ning toimkonna alatine liige. N. on avaldanud artikleid, peamiselt „Eesti Arstis", jm. töid, milledest on tähtsamad „Eesti meditsiiniline bibliograafia" 1918—30 (Tartu, 1932), 1931—32 (*ibid.*, 1933) ja 1933—34 (*ibid.*, 1935) ja „Tervishoiu õpperaamat" (*ibid.*, 1938; koos M. Kasega). N. on olnud teose „Eesti organiseeritud arstkond 1912—1937" (*ibid.*, 1938; koos A. Valdes'ega) ja a-st 1938 „Tervise käsiraamatu" toimetajaid.

Isikl. saadud andmed. *A. V-s.*

NORMANN, Vilhelm, vaimulik kirjamees ja köster, sünd. 4. VIII 1812 vkj. Viru-Jaagupi khk-s Põlulas mõisavalitseja pojana, õppis Rakveres alg- ja kreiskoolis 1821—25, töötas isa juures abina, oli 1832—92 Simuna khk-a köstriks; surn. 6. II 1906 vkj. seals. — Oma esimesel tegevuse a. asutas N. Simunas segakoori, hiljemini ka meeskoori, mida ta juhatas pikemat aega. Esimesel tegevuse a. Simunas pani N. samuti aluse oma majas väikesele koolile, mille 1835 muutis khk-kooliks; kooli lõpetajad hakkasid enamikus kooliõpetajaiks ja kuueaastase tegevuse järel oli kihelkonna tarvidus kooliõpetajate järele (neid oli vaja 23) rahuldatud. Simuna khk-kool, kuhu tuli õpilasi teistestki kihelkondadest (Väike-Maarjast, Rakverest, Koerust, Viru-Nigulast, Kadrinast jt.),